

Utredning av Svenska kyrkan i Rom med anknuten verksamhet i Italien.

Härmed överlämnas enligt uppdrag en utredning av Svenska kyrkan i Rom med anknuten verksamhet i Italien.

Alingsås den 29 november 2022

+Per Eckerdal, biskop emeritus

Per.eckerdal@svenskakyrkan.se

Utredning av Svenska kyrkan i Rom med anknuten verksamhet i Italien

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning
2. Direktiv och arbetssätt
3. Församlingens bakgrund och omvärld
4. Församlingen idag
 - 4.1. Juridisk status, pastoralt område och medlemsstatus
 - 4.2. Lokaler
 - 4.3. Församlingsordning och församlingsinstruktion
 - 4.4. Kyrkostämma och kyrkoråd
 - 4.5. Församlingsliv
 - 4.6. Kommunikation
 - 4.7. Ekumenik
 - 4.8. Personal och volontärer
 - 4.9. Församlingens ekonomi
 - 4.10. Synpunkter från ambassaden
5. Överväganden
 - 5.1. Överväganden organisation och församlingsliv
 - 5.2. Överväganden ekonomi
 - 5.3. Överväganden ekumenik
 - 5.4. Överväganden lokaler
6. Utredningens slutsatser

Bilaga: Sökprofil för församlingslokaler i Rom 2022

1. Sammanfattning

Enligt givna direktiv ska utredningen bedöma hållbarheten på kort och längre sikt för Svenska kyrkan i Rom. I förutsättningarna för utredningen ligger att den fastighet som församlingen disponerar och som ägs av Stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet ska säljas och nya lokaler anskaffas. Slutligen ingår i direktiven att Svenska kyrkan på ett tydligare sätt önskar utforma ett ekumeniskt företräderskap i Rom för Svenska kyrkan.

Utredningen finner att Svenska kyrkan i Rom är en välskött och väl fungerande utlandsförsamling i det mindre formatet. Nuvarande storlek balanserar kring 200 medlemmar. Med de yttre förutsättningar som för närvarande finns fullgör församlingen sin grundläggande uppgift på ett fullt tillfredställande sätt.

Utredningen styrker vidare att nuvarande församlingslokaler, S:t Lukasgården har uppenbara brister och begränsningar och dessutom är felplacerade. S:t Lukasgården utgör därför ett hinder för församlingen att utvecklas till sin fulla potential.

Vidare är bedömningen att församlingen idag knappast har möjlighet att bära sina egna kostnader fullt ut, men att man med bättre lokalteter belägna i stadsdelen Prati borde ha möjlighet att på några års sikt bli självfinansierande. Eftersom det ännu finns flera okända faktorer ska denna bedömning dock tas med viss försiktighet i avvaktan på hur kommande lokalisering kommer att utformas. Utredningen förutsätter däremot att kyrkoherdetjänsten även i fortsättningen kommer att vara utsänd från SKUT inte enbart av ekonomiska skäl utan också på grund av avsikten att kyrkoherden ska kunna fungera som ekumenisk företrädare för Svenska kyrkan i relation till Vatikanen.

Svenska kyrkan i Rom fullgör sin uppgift som svensk utlandsförsamling på ett bra sätt. Församlingens kyrkorum i S:ta Katarinas kapell synliggör dessutom lokalt i Rom en historisk anknytning mellan Svenska kyrkan och den romersk katolska kyrkan. Den svenska församlingen utgör därför en god *ekumenisk närvaro* i Rom. Utredningen har även på plats kunnat konstatera att Svenska kyrkan i Rom redan idag har en självklar och respekterad närvaro i det ekumeniska landskapet i staden. Detta är därför en god grund för att ge kyrkoherden ett utökat och formaliserat mandat att fullgöra ett *ekumeniskt företräderskap* för Svenska kyrkan gentemot i första hand Vatikanen. Det medför att särskilda rekryteringskriterier för kyrkoherdetjänsten behöver utformas.

2. Direktiv och arbetssätt

Utredningens uppdrag

Muntliga direktiv för utredning av församlingen i Rom överlämnades vid en överläggning med avdelningschef Rickard Jönsson och bitr. avdelningschef Johanna Holmlund Lautmann den 18 maj 2022. Liksom vid övriga utredningar av utlandsförsamlingarna skall församlingens hållbarhet i kort och längre perspektiv bedömas. Det gäller förmågan att utföra den grundläggande uppgiften, ekonomiska, personella och lokalmässiga resurser samt rollen i det lokalekumeniska sammanhanget.

Utöver detta uppdrag lämnades som tillägg följande förutsättningar för utredningen i Rom. Beträffande församlingens lokaler hade beslut redan fattats av Svenska kyrkan att den fastighet där församlingslokaler och kyrkoherdens bostad i dagsläget finns skall säljas och en lämpligare och mer centralt belägen fastighet inköpas. Liksom den nuvarande skulle också kommande fastighet ägas av Svenska kyrkan och inte av den lokala församlingen. Vidare finns det ett önskemål från Svenska kyrkan att med anknytning till den svenska församlingen tydliggöra ett uppdrag om en ekumenisk representation i Rom, vilket också skulle rymmas i utredningen.

Slutligen låg i direktivet att utredaren skulle leverera en preliminär arbetsversion av utredningen senast den 18 oktober 2022. Arbetsversionen överlämnades 2022-10-12. Efter att denna hade behandlats av den nationella nivån skulle utredaren färdigställa den slutliga utredningen, vilket nu har skett.

Utredningsarbetet

På grund av andra pågående uppdrag kunde det egentliga utredningsarbetet inte starta förrän i slutet av augusti 2022. I arbetet har jag använt mig av skriftligt material som församlingsordning, församlingsinstruktion, verksamhetsöversikter, församlingens årliga ekonomiska redogörelse, kansliets årliga ekonomiska sammanställningar, protokoll, församlingens hemsida och församlingens tisdagsmail. Ett värdefullt material finns också i den antologi församlingen producerade till sitt femtioårsjubileum, *Svenska kyrkans församling i Rom, femtioårsjubileum 1972 – 2022. Samlade texter för att beskriva*

församlingens i Rom historia – dess första femtio år samt fundera kring dess framtid.

Redaktörer Margot Björck och Maria Enqvist, tryckt i Rom 2022. I utredningen finns åtskilliga referenser till denna jubileumspublikation som jag då kort och gott refererar till som "Jubileumsboken 2022". Jag har vidare besökt församlingen på plats i Rom 28/9 – 3/10 2022 och bland annat under en heldag träffat och samtalat med församlingens kyrkoråd och medarbetare. Jag har haft överläggningar på kyrkokansliet med Joakim Lindström angående fastighetsfrågan och Peter Lindvall angående ekumenikfrågorna, med biskopen i Visby Sven-Bernhard Fast, med nuvarande kyrkoherden Olof Olsson och tidigare kyrkoherden Per Edler, med kyrkorådets ordförande Maria Enqvist, med medarbetarna i församlingen Marie Olsson, Maria Patrizi och Marika Nilsson, lärarna i Svenska skolan Anna Wiberg och Karin Lindström, för birgittinerna generalabbedissan moder Fabia samt bl. a. moder Hillaria och syster Maria Diana samt från svenska ambassaden ambassadör Jan Björklund. I de ekumeniska sammanhangen har jag överlagt med Vatikanens kardinal Kurt Koch, ordföranden för det påvliga rådet för främjande av kristen enhet. Jag har också besökt the Anglican Center och mött Archbishop Ian Ernest, ansvarig för kontakterna mellan den anglikanska kyrkofamiljen och Vatikanen. Jag har mött metodisternas ansvarige för kontakterna med Vatikanen, the Rev. Matthew A. Laferty samt ordförande för Churches Together in Rome (CTiR) the Rev. Daniel Pratt Morris-Chapman, vidare the Rev. Michael Jonas från den evangelisk-lutherska församlingen i Rom (EKD). Jag har också på platsen besett S:t Lukasgården och S:ta Katarina kapell.

Tämligen genomgående anges i utredningen valutan som EUR.

Jag vill slutligen tacka dem jag mött i olika sammanhang i samband med detta utredningsarbete för fina möten och informativa samtal.

3. Församlingens bakgrund och omvärld

Med sin bas i Lausanne/Genève reste den dåvarande svenske kyrkoherden Lennart Söderström också till Lugano i den södra italienskspråkiga delen av Schweiz. Därifrån gick kontakterna vidare och resulterade i svenska gudstjänster i Milano, Turin och även Rom. Den första gudstjänsten i Rom höll han i november 1968 och året därpå uppgav han att ett svenskt kyrkoråd bildats i Rom. Gudstjänsterna hölls då i Chiesa Tedesca vid Via Toscana. Från mars 1971 flyttades gudstjänsterna till klosterkyrkan i Birgittinerklostret vid Piazza Farnese.¹

När verksamheten som emanerade från församlingen i Genève utvecklades på detta sätt skapade man 1968 begreppet *regionalkyrka*. Regionalkyrkan kan beskrivas som ett geografiskt samverkansprojekt som inom sig rymde de olika pastoraten och församlingarna med sina kyrkoråd i Schweiz, Italien och, för en kortare tid, Österrike. Ett regionalråd, ursprungligen med ärkebiskopen som ordförande, tillkom som verkställande organ och en gemensam fond skapades som skulle stödja ekonomin i de ingående församlingarna. Regionalkyrkans årsmöte kan karaktäriseras som regionens beslutande organ och utsåg regionalrådet. Ledande präst/kyrkoherde kallades regionpastor. Senare reducerades omfattningen av regionalkyrkan till församlingarna inom Schweiz.²

Kontakten mellan den svenska församlingen i Rom och Birgittinerklostret ledde till att kryptan under klosterkyrkan byggdes om till ett kapell, S:ta Katarinas kapell. Ur Lennart Söderströms rapport till ärkebiskopen 1974 citerar jag:

”För att bl.a. starkare motivera detta (att Italien skulle erhålla egen präst för sitt område) upptogs år 1968 Madre Hilarias plan att restaurera kryptan i Birgittinerklostret. Medlen för detta kunde erhållas genom kyrkvärden i Lausanne, Göran Crafoords, förmedling från Alice och Knut Wallenbergs stiftelse. Crafoord har också haft Madre Hilarias uppdrag att leda och övervaka arbetena.”

Kapellet överlämnades av regionalrådet till församlingen i Rom den 29 april och invigdes den 30 april 1972. Eftersom ärkebiskopen nyligen hade avlidit var det biskop Sillén som invigde kapellet.³

I januari 1973 tillträdde Hans Ridderstedt som den förste kyrkoherden på tjänsten i Rom. Den svenska församlingen i Rom hade därmed kyrkoråd, kyrkoherde och en kyrka, S:ta Katarinas kapell. I Jubileumsboken 2022 beskrivs den fortsatta utvecklingen fram till idag.

2020 hade Italien strax under 60 miljoner invånare. Ambassadens uppskattning är att det finns omkring 15 000 svenskar i hela Italien, varav 80% med dubbelt medborgarskap. Bland fastboende svenskar i och kring Rom dominerar kvinnor, ofta lever de i en relation med en

¹ Ur en rapport till ärkebiskopen 20/3 1974 från Lennart Sjöstrand, återgiven i Svenska kyrkan i Schweiz 50 år 1961 – 2011, s 24.

² Sammanfattat i min utredning om utlandskyrkan i Schweiz 2019, s 7 f.

³ Invigningen skildras av Henrik Svenungson, Invigningen av Katarinakapellet 1972, i *Jubileumsboken 2022*, s 157 ff.

italiensk, katolsk partner. Bland dem som bor här med arbete på kortare kontrakt finns yngre familjer. Enligt ambassadens uppskattning finns ca 3.000 svenskar i Rom. Övriga ca 12.000 med svenskt medborgarskap finns spridda i Italien norr om Rom med koncentrationer i Milano, som industriellt och ekonomiskt centrum, i Turin och dess bilindustrikluster och i Florens. Den svenska turismen är stor i Italien, 700 000 personer flyger normalt hit per år (85% turism, 15% affärsresor). Många kommer för kortare weekender och har kanske inte så stora behov av kyrkan, samtidigt som många kommer för de religiösa målen i Rom, som pilgrimer eller studiegrupper från stift och församlingar. Tidigare fanns en svensk näringslivsrepresentation i Rom, men idag är de svenska banden svagare då de svenska företagen inte längre leds av svenskar. Församlingen samverkar med de föreningar och organisationer som har anknytning till Sverige eller Norden; SWEA, Svenska skolföreningen, Svenska institutet, Skandinaviska föreningen, Sveriges ambassad i Rom m fl.⁴

Några avstånd och de ungefärliga snabbaste restiderna med tåg.

Rom – Milano 576 km, snabbtåg mellan 3 – 3,5 timmar

Rom – Turin 664 km, snabbtåg omkring 4 timmar

Rom – Florens 280, snabbtåg 1,5 timme

Rom – Genua 500 km, tåg mellan 4,5 – 5 timmar

Milano – Turin 146 km

Genua – Turin 178 km

⁴ Ur omvärldsbeskrivningen i Församlingsinstruktion för utlandsförsamlingen i Rom, sammanställd 2018.

4. Församlingen idag

4.1 Juridisk status, pastoralt område och medlems status

I september 2020 presenterades Compliance-rapporten för Svenska kyrkan i utlandet, den stora juridiska genomgång som Mannheimer & Swartling hade gjort av SKUTs utlandsverksamheter. Där konstaterades att ett mindre antal församlingar, däribland Svenska kyrkan i Rom, inte omfattades av rapporten eftersom en motsvarande genomgång av dessa redan hade skett under åren 2017-18.⁵ Det skriftliga underlag som varit möjligt att få fram från denna tidigare granskning är ett utkast (draft version) daterat i maj 2018.⁶ Mitt intryck vid genomgång av detta utkast är att det innehåller en mix av relevanta, vissa irrelevanta och i något fall ogrundade iakttagelser. Detta är kanske inte så underligt eftersom det presenterades som ett utkast och därmed öppnade för en prövning som jag emellertid inte äger någon kännedom om. Den väsentligaste iakttagelsen som rapporten presenterade var att församlingen i Rom ännu inte hade registrerats som en juridisk person. I övrigt ser jag inte att utkastet idag tillför något väsentligt för den fortsatta diskussionen.

För den aktuella situationen är däremot det arbetsdokument relevant som SKUT infört för utlandsförsamlingarnas egen "kartläggning av regelefterlevnad och viktiga principer inom olika verksamhetsområden". Dokumentet som ligger till grund för denna egenkontroll infördes 2021 och omfattar sju olika områden med ett antal checkpunkter för varje område. I den senaste genomgången som församlingen i Rom gjorde i september 2022 är ingen check-punkt rödmarkerad. En rödmarkering "innebär att ni inte uppfyllt kraven och att ett arbete inte är påbörjat". Sjutton punkter är däremot grönmarkerade, dvs klara och ok. Övriga sju punkter av varierande tyngd är gulmarkerade som "innebär att det pågår ett arbete med att uppfylla uppgiften men att arbetet inte är klart". Den klart viktigaste punkten av dessa sju är frågan om att församlingen ska bli legalt registrerad som juridisk person. I kommentarsfältet till denna punkt skriver församlingen: "Detta segdragna ärende är förhoppningsvis i hamn inom kort."

⁵ Compliance-rapporten 2020-09-08 s. 3.

⁶ Church of Sweden Faith Community, Compliance Review – Phase II: Italy. Confidential Working draft 22 May 2018. Bird & Bird.

Arbetet för att åstadkomma en registrering hade vad jag förstått påbörjats redan 2015 då församlingen bland annat fick fram en auktoriserad översättning av församlingens stadgar, församlingsordningen. Under årens lopp har man därefter hamnat i olika legala återvändsgränder. Att hamna i sådana förefaller för en svensk betraktare som ganska lätt i den komplicerade och väl utvecklade italienska byråkratin. Nuläget är att församlingens italienska auktoriserade revisor har engagerat sig i processen för att försöka snabba på nödvändiga beslut. I oktober 2022 var den senaste haken att man från berörda italienska myndigheter kräver en översättning av Svenska kyrkans legala svenska stadgegrund. Som jag förstår det bedömer man ändå i församlingen att det nu finns möjligheter att ganska snart kunna komma fram till en registrering. Detta ska dock helst ske innan nuvarande kyrkoherde vid kommande årsskifte lämnar tjänsten för en ny placering i Bangkok. I annat fall riskerar frågan att på nytt stanna upp i väntan på en ny kyrkoherde som kan företräda församlingen.

Framför allt ansvarsfrågan gör det angeläget att församlingen kan uppträda som en juridisk person. Innan dess är det personligt ansvar som gäller om något skulle inträffa i församlingens verksamhet. När det gäller fastighetsfrågorna ligger de däremot på Svenska kyrkan som ägare (Stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet).

Församlingens pastorala område är Italien (församlingsordningen § 4 och församlingsinstruktionen punkt 1). Församlingens säte är Rom, men man har i dagsläget också gudstjänster i Milano, Turin och Florens.

År 2019 redovisade församlingen 222 medlemmar. Under pandemiåren har medlemsantalet minskat något. I september 2022 redovisar församlingen cirka 190 medlemmar. Kyrkoherden räknar med att fler registrerar sig i samband med att höstens aktiviteter kommer igång eftersom många betalar sin medlemsavgift i samband med besök i S:t Lukasgården. Församlingens medlemsavgifter är för familj 60 EUR, för enskild 40 EUR och för stödmedlem 20 EUR. För 2023 har församlingsstämman beslutat att höja medlemsavgiften till 80 EUR för familj, 50 EUR för enskild och 30 EUR för stödmedlem.

4.2 Församlingens lokaler

S:ta Katarinas kapell

I kapitel 3 har redogjorts för tillkomsten av S:ta Katarinas kapell i kryptan under Birgittakyrkan vid Piazza Farnese. Kyrkorummet ryms alltså i källarnivå under markytan. I samband med tillkomsten ska ett brukaravtal ha upprättats mellan Birgittinerklostret och Svenska församlingen i Rom och en hyra erläggs av församlingen för bruket av kapellet. Årshyran uppgår till 2 000 EUR (2021), vilket är en blygsam summa med tanke på läget. Man kan nog uppfatta att hyresnivån, som enligt uppgift har legat still under många år, främst täcker löpande kostnader som värme, ventilation och städning. Utsmyckning och inventarier i kapellet tillhör den svenska församlingen.

S:ta Katarinas kapell är en vacker kyrkolokal med en storlek som är väl avpassad till församlingens behov. Intill kyrkorummet finns en rymlig sakristia och ett toaletterum. Några mindre förvaringsutrymmen kan församlingen också disponera. Det finns tyvärr vissa problem med lokalen. En problematik är fukt och mögel. Om inte fläktsystemet är igång blir det varmt och drypande fuktigt i lokalen. Nyligen har ett processionskors, skänkt för bara ett par år sedan, blivit angripet av mögel och förstört. Fukt i murarna har också medfört att en stor mosaik på korväggen kollapsade och har reoverats under 2021. Samtidigt har en annan mosaik på norra långväggen också fått en översyn. Denna restaurering har skett med donationer och medel från olika fonder. Under 2017 reoverades kapellets orgel som hade angripits av ohyra. Också detta skedde med finansiering från en stor privat donation.

Ett annat växande problem är lokalens dåliga tillgänglighet. En vinklad, sliten och ganska brant stentrappa leder ner till kapellet från klostrets entréhall. För personer med nedsatt rörlighet innebär trappan risk för fall. För dem som är beroende av rullator eller rullstol är det helt omöjligt att ta sig ner. Någon alternativ tillgänglighetsanpassad ingång finns inte. Detta kan konstateras samtidigt som ett faktum som många pekade på vid mitt besök är att församlingen åldras och att det redan i dagsläget finns ett flertal församlingsmedlemmar som inte kan eller inte vågar ta sig ner i kapellet.

I kyrkorådet pågår en diskussion om man kan hitta någon realistisk lösning att föreslå Birgittinerkonventet för att få en bättre tillgänglighet, till exempel en trapphiss.

I samband med att S:ta Katarinas kapell invigdes 1972 kom församlingen i Rom att få en präst stationerad på platsen. När den förste kyrkoherden kom till Rom i januari 1973 fanns en tillfällig bostad i ambassadbyggnaden. Bostadsfrågan tycks därefter ha lösts lite ad hoc och inte heller några fasta församlingslokaler fanns. Man sökte efter lokaler men bland annat den höga kostnadsnivån i Rom verkar ha omöjliggjort olika alternativ som dök upp.

S:t Lukasgården

1987 fann församlingen med hjälp av mäklare i Rom ett hus som SKUT godkände för inköp. Efter renovering och viss ombyggnad kunde huset invigas i januari 1988 och fick namnet S:t Lukasgården. "Slutresultatet blev ett församlingshem med 314 kvm och en prästbostad på 86 kvm."⁷ Det är en tvåvåningsvilla med källare i suterrängläge. En mindre trädgård och en parkeringsplats hör till fastigheten. Huset ligger på Via Antonio Bertoloni 1 E i stadsdelen Parioli norr om Villa Borghese.

Det var SKUT i Sverige som köpte fastigheten S:t Lukasgården och sedan stod som ägare. I samband med relationsförändringen år 2000 överfördes ägandet till "Stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet" som förvaltas av trossamfundet Svenska kyrkan. Stiftelsens ändamål är "att bedriva och stödja Svenska kyrkans verksamhet bland svenskar utomlands eller utlandssvenskar. Stiftelsen skall samarbeta med i kontrakt och församlingar lokalt utsedda ombud." Församlingen svarar för kostnader för drift och löpande underhåll.

S:t Lukasgården är belägen i ett bostadsområde med större villor, bland annat rymmer den stora grannfastigheten den amerikanska ambassadörens residens samt ytterligare ett flertal byggnader som även de hör till ambassaden. Det är inte tillåtet för församlingen att skylta upp vägvisning och man får inte ha öppna publika evenemang eller exempelvis ett publikt café i området. För en nykomling är det svårt att orientera till den undanskymda lokaliseringen och bland annat nämndes att brudpar ofta har svårt att hitta fram till S:t

⁷ Kh Per Österholm, i *Jubileumsboken 2022*, s 20.

Lukasgården. Inga turister råkar slinka in på S:t Lukasgården eftersom det helt enkelt inte är ett område där turister vistas. Det är notoriskt svårt att hitta parkering i närheten av S:t Lukasgården, vilket är ett stort problem eftersom församlingsmedlemmar som bor på olika håll runt om eller i Rom är beroende av att kunna färdas dit med bil. I relation till Roms mest centrala delar och till Piazza Farnese med S:ta Katarina kapell ligger S:t Lukasgården helt fel. Att promenera sträckan tar omkring en timme. Att åka bil tar, beroende på tidpunkt, mellan en halv och upp till drygt en timme. Att färdas kollektivt är krångligt och osäkert med flera byten och tar lång tid.

Foto t.v.: På sin väg till S:t Lukasgården kommer man in från gatan utanför genom portgången med de stora järngrindarna. Bilden är alltså tagen med Lukasgården i ryggen. På kvällen stängs grindarna och är låsta under natten. "Gated community" under kväll och natt således.

Foto t.h.: Om man efter positionen från vänster foto vänder sig om i riktning mot S:t Lukasgården ser man vyn på höger bild. Bara om man vet att Lukasgården ligger allra längst in på gatan och snett ner till vänster finns det anledning att gå vidare in på den smala infarten nästan bort till den stängda grinden mot USA:s residens. Någon vägvisning får församlingen inte sätta upp.

Inte heller S:t Lukasgården är tillgänglighetsanpassad. Både utanför och innanför porten är det trappor. Likaså i trädgården som ligger innanför huset är det trappor och avsatser. Från vissa grannar i området har dessutom uttryckts irritation över församlingens verksamhet i villaområdet. Läget för S:t Lukasgården är alltså inte lämpligt med tanke på behovet. Inte heller lokalernas utformning är adekvat med tanke på behovet. Kort sammanfattat är detta fel hus för församlingens behov. Svenska kyrkans beslut 2016 att anskaffa en ny lokal är således helt rätt och blir än bättre om det genomförs.

I avsnitt 5.4 går jag närmare in på processen när det gäller den beslutade omlokalisering av församlingshuset.

4.3 Församlingsordning och församlingsinstruktion

Jag har erhållit en församlingsordning från SKUT som enligt uppgift ”tycks vara från 2014”. Samma församlingsordning har jag även fått direkt från församlingen. Det har emellertid ännu inte lyckats mig att få fram något protokollfört beslut att församlingsordningen verkligen är fastställd av Rådet för Svenska kyrkan i utlandet vilket är märkligt. Det är nödvändigt att denna formalitet klaras ut eftersom församlingsordningen är den stadga som 2015 översattes till italienska och nu går vidare till italienska myndigheter i processen att få Svenska församlingen i Rom registrerad som juridisk person.

En omarbetad församlingsinstruktion arbetades fram av kyrkoråd och kyrkoherde i en grundlig process 2018/19 och passerade SKUT-rådet i augusti 2019⁸ som beslutade överlämna den till domkapitlet i Visby för utfärdande. Domkapitlet uppger dock idag att denna församlingsinstruktion aldrig har registrerats som en inkommande handling till Visby och heller aldrig behandlats av domkapitlet. Det är anmärkningsvärt och innebär att förslaget till församlingsinstruktion aldrig har blivit slutbehandlat och utfärdat. En olycklig omständighet är att det skedde ett kyrkoherdebyte just när den omarbetade instruktionen sändes in 2019, vilket delvis kan förklara att inte församlingen själv slagit larm. Dock ska ju detta inte behövas för att en normal och i detta fall okomplicerad behandling för utfärdande ska kunna klaras av.

Trots att instruktionen av denna anledning inte är utfärdad är det av värde att se hur den är uppbyggd eftersom den tillkom under 2018/2019 i en regelrätt process gemensam för kyrkoråd och kyrkoherde och dessutom har använts i församlingen som levt i tron att den hade utfärdats. Församlingsinstruktionen inleds med en koncentrerad och informativ omvärldsbeskrivning. I församlingsbeskrivningen som följer pekar man bland annat på att Rom är en stor stad med konsekvensen att många medlemmar har lång resväg och restid till centrum. Många medlemmar lever i familjer som inte är tvåspråkiga, enbart en part har svensk bakgrund.

I det pastorala programmet nämns som ett problem att vare sig S:ta Katarinas kapell eller S:t Lukasgården är tillgängliga för rörelsehindrade, vilket nämnts ovan i avsnitt 4.2.

Tillgängligheten kan också vara besvärlig för familjer med små barn. Ett annat område man

⁸ Rådet för Svenska kyrkan i utlandet § 51/2019, KS 2019-0977.

arbetar med är svårigheten att erbjuda konfirmandundervisning och konfirmation på ett lättillgängligt sätt och så att man också kan etablera kontakt mellan ungdomarna och den svenska församlingen. Bland diakonala utmaningar nämner man bland annat att UD:s direktiv gör att ambassaderna blir alltmer begränsade i möjligheten att söka upp och ge stöd till personer i behov av sociala och praktiska insatser.

Det har passerat ungefär fyra år sedan församlingen utarbetade sin församlingsinstruktion och kyrkoherde och kyrkoråd menar nu att inte bara kyrkoordningens tidsfrist utan också förändringar i samband med pandemin gör att man står inför en naturlig revision av församlingsinstruktionen i närtid.

4.4 Kyrkostämma och kyrkoråd

Kyrkostämman sammanträder minst en gång om året i februari. Vid den senaste stämman som hölls i februari 2022 var 16 medlemmar närvarande fysiskt eller via Zoom.

Kyrkorådet består för närvarande av tolv ledamöter, varav kyrkoherden är självskriven ledamot, och av två ersättare. Tre av ledamöterna är män. Ordförande för kyrkorådet är Maria Enqvist och vice ordförande Margot Björck. En av ledamöterna kommer från Florens och representerar den aktiva grupp som på eget initiativ tagit kontakt med kyrkoherden för att få svenska gudstjänster i Florens. Församlingen bedömer att Florens ligger så pass nära Rom att man kan hantera staden som en gudstjänstort knuten till Svenska församlingen i Rom.

I Milano finns en aktiv kyrkoförening med en egen ekonomi. Kyrkoföreningen i Milano har tidigare finansierat hyra för kyrkolokal och kyrkoherdens hotellrum. Fram t.o.m. 2021 har kyrkoherdens reskostnad täckts av ett reseanslag från SKUT. När anslaget numera upphört ska Milano även stå för reskostnaden och kyrkoföreningen behöver därför ökade intäkter. Detta år, 2022, ska man pröva att anordna en julbasar tillsammans med föreningen SWEA.

I Turin finns en mindre grupp. De har en viss inkomst i form av framför allt kollekter och betalar hyra för kyrkolokal samt kyrkoherdens övernattning.

Under mitt besök i Rom deltog jag i en heldag som kyrkorådet planerat som upptakt för höstens arbete. Majoriteten av kyrkorådet hade möjlighet att sätta av denna dag och dessutom deltog samtliga anställda. I samband med dagen fick jag tillfälle att medverka i ett engagerat samtal om diakoni. Bland annat planerar man en nystart av det diakonala arbetet efter tre års pandemipaus. Kyrkorådet förde även ett öppet samtal om församlingen och möjligheter till utveckling av församlingslivet. Några punkter från samtalet kan vara intressanta att notera.

- Helt naturligt en oro inför kommande kyrkoherdeskifte och det brott i kontinuiteten som ett skifte alltid innebär.

- Församlingen står i ett generationsskifte som innebär en utmaning som man vill tackla genom att bygga underifrån. Strategiskt ser man att barnverksamheten är jätteviktig och har en stor potential, särskilt om man får tillgång till en lokal som är lättare att nå. Flera kunde vittna om att man själva kommit in i församlingen genom den kontakt de fått när deras barn deltagit i barntimmar. Man har redan idag en viktig kontaktyta med ett femtontal barnfamiljer och ser också stora möjligheter att bygga vidare med en ungdomsgrupp när man får omlokalisera till mer central lokal, som därmed blir lättare att nå kollektivt för tonåringar. I stadsdelen Parioli är detta näst intill omöjligt.
- Församlingen är en mötesplats i Rom. Det poängterades att församlingen har mycket bra kontakt med andra föreningar som t ex SWEA i Rom, och betydelsen av att församlingen har egna lokaler där man kan mötas. Det betyder att församlingen får en naturligt sammanknyttande roll för "svenskar i församlingen" i Rom-området.
- Det finns redan idag ett stort engagemang, men kyrkorådet ser stora möjligheter till nytändning om man får en ny och lämpligare lokal. Det finns många svenskar i Rom, en ny lokal skulle innebära en stor potential att växa.

Kyrkorådet har en fastighetsgrupp som leds av kyrkorådets ordförande. Gruppen består av fem nuvarande och tidigare ledamöter i kyrkorådet med olika kompetenser när det gäller fastighetsfrågor.

Samtalet under kyrkorådsdagen men också i samband med söndagens högmässa gav ett gott intryck av ett aktivt kyrkoråd med stor kompetens inom olika fackområden. Jag ser att detta är ett kyrkoråd som är en tillgång för församlingen i Rom med sitt engagemang för församlingens uppgift, den fackkompetens de representerar och den kulturkompetens de har. Detta är en tillgång och en framgångsfaktor att också dra in i fastighetsprocessen i ett samhälle som på många sätt fungerar med så helt andra spelregler än vad vi förutsätter hemma i Sverige.

4.5 Församlingsliv

Det finns en svårighet att ge en rättvisande bild av ett "normalt" församlingsliv i Rom eftersom församlingen fortfarande befinner sig i efterdyningarna av tre års pandemi. Tidvis har restriktionerna varit mycket hårda i Italien. Allt eftersom börjar dock förhållandena att normaliseras. På samma gång säger man att församlingen under pandemin hittat en del nya vägar som man även i fortsättningen tror kan vara en tillgång i församlingsarbetet.

I det följande vill jag kommentera några olika inslag i församlingslivet och därefter ge ett smakprov på hur ett par höstveckor nu 2022 ser ut i församlingens kalendarium.

Diakoni

Före pandemin fanns en diakonigrupp på 6-7+ personer som nu ska aktiveras igen. Men det är också fråga om stödinsatser som enskilda personer i församlingen står för. Det gäller bland annat kringdrivande och uteliggande svenskar i Rom som det finns ganska många av. Församlingen har bra kontakt både med socialtjänsten och polisen. Församlingen får ibland tips från socialtjänsten eller polisen när de fångat upp att någon med svenskt ursprung driver omkring.

Enskilda samtal

Kyrkoherden har många enskilda samtal. När barnen flugit ut och partnern kanske avlidit kan det finnas en problematik i att leva och åldras med svenska rötter i det italienska samhället.

Barnverksamheten

Församlingens barntimmarna riktar sig till barn 0-5 år och möts varannan lördag. Marika Nilsson, förskollärare, är anställd som ledare. Under pandemin hade man under en period aktiviteter via nätet. Därefter när det blev möjligt började man mötas utomhus i en lekpark inte långt från S:t Lukasgården. Det har man sedan fortsatt med tills vidare, vilket fått effekten att hela familjer började komma och delta. Det betyder ca 14-15 barn och tillsammans med föräldrar och syskon 25 – 30 personer. Redan tidigare fick föräldrar vänta medan barntimmarna pågick och träffade på det sättet andra föräldrar. Den utveckling som skett sedan man flyttade över till lekparken gör att den sociala funktionen blivit ännu starkare.

Bokcirklar

Marie Olsson leder som assistent med pedagogisk inriktning de bokcirklar som pågår. Under pandemin lade man över cirkarna till digital form, vilket delvis har fortsatt även efteråt eftersom det ger möjlighet att delta även om man är bosatt längre bort från Rom. Marie menar att bokcirkarna i realiteten fungerar som samtalsgrupper och har sitt värde även i detta.

S:t Lukaskören

Församlingens kör, som varit pausad under pandemin, står i höst inför en nystart. Kören leds av församlingens musiker Concezio Panone.

Onsdagar i S:t Lukasgården

Man har valt att koncentrera en del av församlingens aktiviteter i S:t Lukasgården till onsdagar. En onsdag i S:t Lukasgården kan se ut så att den börjar 11.15 med morgonmessa. Om kyrkoherden är på resa till Milano, Turin och/eller Florens ersätts mässan av en morgonreflektion. 12 – 17 är det öppet hus med servering av kaffe och kanelbullar. En del som besöker gården kan också passa på att handla något av de svenska varor som finns till försäljning. Efter mässan kan det vara en samtalsgrupp. Senare på eftermiddagen har Svenska skolan undervisning två lektionstimmar i utrymmen i suterrängvåningen. Under tiden är det ofta skjutsande föräldrar som fikar och väntar uppe i församlingslokalen.

Gudstjänstlivet

Högmässa alternativt gudstjänst firas 11.15 varje söndag under terminerna i S:ta Katarina kapell. Vissa söndagar erbjuds i stället digitalt sänd gudstjänst.

Morgonmessa firas i S:t Lukasgården i regel på onsdagar 11.15.

Kvällsmässa firas i regel första torsdagen i månaden 19.00 i S:ta Katarina kapell.

En vanlig söndagsmessa/gudstjänst deltar omkring 15 personer. Ofta är det något fler som kommer till morgonmässorna i S:t Lukasgården.

En sammanfattning av församlingens gudstjänststatistik för år 2019, det sista "normalåret", ser ut på följande vis:

- 35 högmässor med totalt 806 deltagare, varav 698 kommunikanter. Genomsnittligt 23 deltagare per mässa.
- 3 söndagsgudstjänster med totalt 59 deltagare, i genomsnitt ca 20 deltagare per gudstjänst.
- 7 familjegudstjänster med totalt 462 deltagare, genomsnitt ca 50 deltagare per gudstjänst.
- 26 veckomässor med totalt 352 deltagare varav 314 kommunikanter. Genomsnittligt deltagande av ca 14 personer.

Den långa pandemiperioden har bland annat inneburit introduktionen av digitalt sända gudstjänster över Facebook. Assistenten Marie Olsson ansvarar för teknik och redigering. Man har kunnat följa hur den digitala formen inneburit att ett stort, i början av pandemin oerhört stort, antal personer har fått möjlighet att runt om i Italien följa gudstjänsterna. Bland annat av den anledningen har man valt att delvis fortsätta med digitala gudstjänster även nu. Enligt församlingens mätningar följer 500 – 600 personer de digitala söndagsgudstjänsterna och omkring 300 personer "Lördagstankar" som vissa veckor läggs ut.

Milano, Turin och Florens

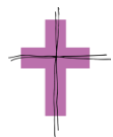

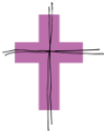
Kyrkoherden besöker regelbundet dessa tre gudstjänstplatser i mellersta och norra Italien. I *Milano* hålls gudstjänst på tisdagar sju gånger per år i den anglikanska All Saints Church. Kyrkoföreningen hyr då kyrkolokalen. I *Milano* har kyrkoherden även kontakt med Svenska skolan och med den svenske konsuln. Ungefär varannan gång kombineras besöket i *Milano* med ett besök på måndagen i *Turin*. Då hyr man Valdenserkyrkans samlingsal som gudstjänstlokal. Vid vissa restillfällen stannar kyrkoherden också upp i *Florens*. Där hyr man den tyska lutherska kyrkans lokaler som gudstjänstlokal.

Svenska skolan i Rom

Svenska skolan har status som svensk utlandsskola med statligt stöd. Svenska skolan i Rom hyr lokaler i S:t Lukasgården för sin hemspråksundervisning varje onsdagseftermiddag. Två lärare arbetar med ca 15 barn. Man har också hemspråksundervisning på flera andra platser i Rom. Löner och lokaler betalas av Svenska skolan, som förutom statligt bidrag finansieras med elevavgifter. Enligt lärarna deltar i onsdagsgruppen barn som i stor utsträckning tidigare deltagit i kyrkans barntimmar. Medan undervisningen pågår väntar föräldrarna i församlingslokalerna, en viktig kontaktyta för dem och församlingen.

Lärarna säger att en omlokalisering av församlingslokalerna från nuvarande Parioli till Prati skulle innebära en stor fördel eftersom det är så mycket lättare att komma med kollektiva transporter till Prati. Om möjligt skulle man då vilja hyra lokaler för fler hemspråksgrupper.

Slutligen vill jag visa som exempel hur de programlagda inslagen i församlingsarbetet under två oktoberveckor 2022 ter sig.

 <p>SÖNDAG 2 OKTOBER KL. 11.15 <i>S:ta Katarina kapell</i> HÖGMÄSSA</p>		 <p>LÖRDAG 15 OKTOBER KL. 16.30 <i>S:t Lukasgården</i> SÅNGSPEL <i>"Gud skapade och Linné ordnade"</i> Anmälan, samarr med SWEA Rom</p>
<p>MÅNDAG 3 OKTOBER HÖGMÄSSA TURIN</p>		 <p>SÖNDAG 16 OKTOBER KL. 11.15 <i>S:ta Katarina kapell</i> HÖGMÄSSA</p>
<p>TISDAG 4 OKTOBER HÖGMÄSSA MILANO</p>		
 <p>ONSDAG 5 OKTOBER <i>S:t Lukasgården</i> - MORGONREFLEKTION KL. 11.15 - ÖPPET HUS KL. 12.00 – 17.00</p>	 <p>ONSDAG 19 OKTOBER <i>S:t Lukasgården</i> - MORGONMÄSSA KL. 11.15 - ÖPPET HUS KL. 12.00 – 17.00</p>	
 <p>TORSDAG 6 OKTOBER KL. 19.00 <i>S:ta Katarina kapell</i> KVÄLLSMÄSSA</p>	 <p>TORSDAG 20 OKTOBER KL. 19.00 <i>S:t Lukasgården</i> UNG I ROM</p>	
 <p>LÖRDAG 8 OKTOBER KL. 10.00 <i>S:t Lukasgården</i> BARNTIMMAR Anmälan</p>	 <p>LÖRDAG 22 OKTOBER KL. 11.15 <i>S:t Lukasgården</i> GUDSTJÄNST med små och stora</p>	
 <p>SÖNDAG 9 OKTOBER <i>Facebook</i> DIGITAL GUDSTJÄNST</p>	 <p>TISDAG 25 OKTOBER <i>S:t Lukasgården</i> - BOKCIRKEL MED LUNCH KL. 12.30, - DIGITAL BOKCIRKEL KL. 17.00, <i>Zoom</i> Anmälan</p>	
<p>ONSDAG 12 OKTOBER <i>S:t Lukasgården</i> - MORGONMÄSSA KL. 11.15 - SAMTALSGRUPP (efter mässan) - ÖPPET HUS KL. 12.00 – 17.00</p>	 <p>ONSDAG 26 OKTOBER <i>S:t Lukasgården</i> - MORGONMÄSSA KL. 11.15 - SAMTALSGRUPP (efter mässan) - ÖPPET HUS KL. 12.00 – 17.00</p>	
<p>TORSDAG 13 OKTOBER KL. 20.00 <i>S:t Lukasgården</i> KILLTRÄFF, anmälan</p>	 <p>SÖNDAG 30 OKTOBER <i>Facebook</i> DIGITAL GUDSTJÄNST</p>	

4.6 Kommunikation

En effekt av pandemin är att fler, även äldre församlingsmedlemmar, har vant sig vid att söka och hantera information och gudstjänster via nätet. Det gör det också mer meningsfullt för församlingen att lägga tid och kraft på att hålla digital information aktuell.

Församlingens hemsida ger en basinformation för den som utifrån söker kontakt med församlingen. En regelbunden informationskanal når man via hemsidan genom församlingens "tisdagsmail" med aktuell information. Andra viktiga kanaler är Facebook och What's up. Eftersom dessa kanaler ger utrymme för kommentarer kan de också fungera som tvåvägskommunikation.

4.7 Ekumenik

Olof Sundby, som tillträdde som ärkebiskop 1972 samma år som S:ta Katarinas kapell invigdes, uttryckte på 1980-talet som en grundtanke att tre av Svenska kyrkans utlandsförsamlingar hade en särskild roll som företrädare för Svenska kyrkan på platser som var knutpunkter i ett ekumeniskt sammanhang. Han avsåg församlingarna i Genève, Rom och Jerusalem, av vilka i detta sammanhang Rom är intressant. Av viss betydelse för att värdera Sundbys avsikt är att Svenska kyrkans nationella nivå då såg annorlunda ut och att utlandskyrkan hade en direkt anknytning till ärkebiskopsämbetet. Enligt uppgift menade Sundby att en sådan företrädarroll för en utlandsförsamling också medförde speciella krav för den präst som var placerad i församlingen.⁹

Sundbys tanke förefaller inte ha fått någon mer varaktig effekt i organisationen kring församlingen i Rom eller synen på församlingens uppgift. I mycket är bilden att församlingen i nuläget har en lokal ekumenisk närvaro i staden på samma sätt som normalt för en svensk utlandsförsamling. I Församlingsinstruktionen (2019) beskrivs det lokalekumeniska landskapet:

I Rom finns många av världens kyrkor representerade. Svenska kyrkan samverkar formellt med dussintalet kyrkor genom det engelskspråkiga Churches together in Rome, CTiR. Anglikanska kyrkans Anglican Center utgör ett ekumeniskt nav, i huvudsak mellan Anglikanska och Romersk katolska kyrkan, men också för andra kyrkor och samfund. Nu och då bjuder Vatikanen till ekumeniska och interreligiösa möten. Det finns även informella mötesplatser.¹⁰

Det kan tilläggas att The Anglican Center in Rome med dess nuvarande föreståndare ärkebiskop Ian Ernest har ett ekumeniskt företräderskap för den anglikanska kyrkogemenskapen¹¹ på uppdrag av ärkebiskopen av Canterbury. Däremot är detta center inte direkt knutet till någon anglikansk församling. I Rom finns vid sidan om Anglican Center både en anglikansk och en episkopal församling. Också metodisterna har ett liknande center, "Methodist Ecumenical Office Rome" med föreståndaren the Rev. Matthew A. Laferty.

⁹ Uppgifterna om Sundby enligt muntlig information från biskop em. S-B Fast 2022-09-12.

¹⁰ FIN 1919.

¹¹ "Representative to the Holy See"

Till skillnad från the Anglican Center utgör Churches together in Rome (CTiR) en local ekumenisk arbetsgemenskap. Man möts ungefär en gång per månad, för närvarande under ordförandeskap av en metodistpastor knuten till en metodistförsamling i centrala Rom. CTiR presenterar sig själv som en engelskspråkig gemenskap av protestantiska, anglikanska och katolska församlingar i Rom.

Det går inte att kommentera ekumeniken i den svenska Rom-församlingens sammanhang utan att ta upp församlingens kyrkolokal i S:ta Birgittas hus, S:ta Katarinas kapell. Kapellet är i sig ett uttryck för ekumenik. I Jubileumsboken 2022 skriver den nuvarande generalabedissan i Birgittinerorden moder Fabia: "Vår drivkraft för kyrkans enhet och öppenhet på det ekumeniska området samt kärleken till våra grundare har underlättat processen att erbjuda Svenska kyrkan den efterlängtrade platsen."¹² Hon uttrycker också att "Sankta Katarinas kapell är frukten av en vallfärd i tro och dialog mellan två kristna trosriktningar, den romersk katolska och den lutherska kyrkan".¹³

I samband med församlingens och S:ta Katarinakapellets jubileum 1992 kommenterade dåvarande ärkebiskopen Bertil Werkström betydelsen av den svenska församlingens ekumeniska närvaro i Rom, också för det tillfälle året innan då Bertil Werkström hade inbjudits att predika vid en vesper i Peterskyrkan. Ärkebiskopen konstaterade att den svenska församlingen i Rom "är en viktig utpost för Svenska kyrkan och ett viktigt brohuvud för oss i den romersk-katolska kyrkans centrum".¹⁴

¹² Jubileumsboken 2022, s 125.

¹³ Jubileumsboken 2022, s 115.

¹⁴ Jubileumsboken 2022, s 93.

4.8 Personal

Utsänd personal

Olof Olsson, kyrkoherde för perioden 2019 – 2022.

Marie Olsson, assistent med pedagogisk inriktning för perioden 2019 – 2022.

SKUT har beslutat att kyrkoherdeparet från 1 januari 2023 ska tillträda nya tjänster i Bangkok. Nyrekrytering till Rom ska ske.

Lokalanställda eller motsvarande

Marika Nilsson, barntimmeledare, lokalanställd 3 timmar varannan vecka eller ca 3,5 %.

Maria Patrizi, administratör och webbredaktör. Anlitad på konsultbasis ca 2 dagar per vecka.

Concezio Panone, organist. Tim-avlönas enligt ett speciellt italienskt system (lavoro occasionali). Organist och körledare vid söndagsgudstjänsterna.

Utöver detta köper församlingen städtjänster och visst trädgårdsarbete.

4.9 Församlingens ekonomi

Svenska kyrkan i Rom har inte någon omfattande volym i sin ekonomi. Under åren 2015 – 2021 har omsättningen varierat mellan 54 000 – 117 000 EUR enligt diagram 1. Till detta

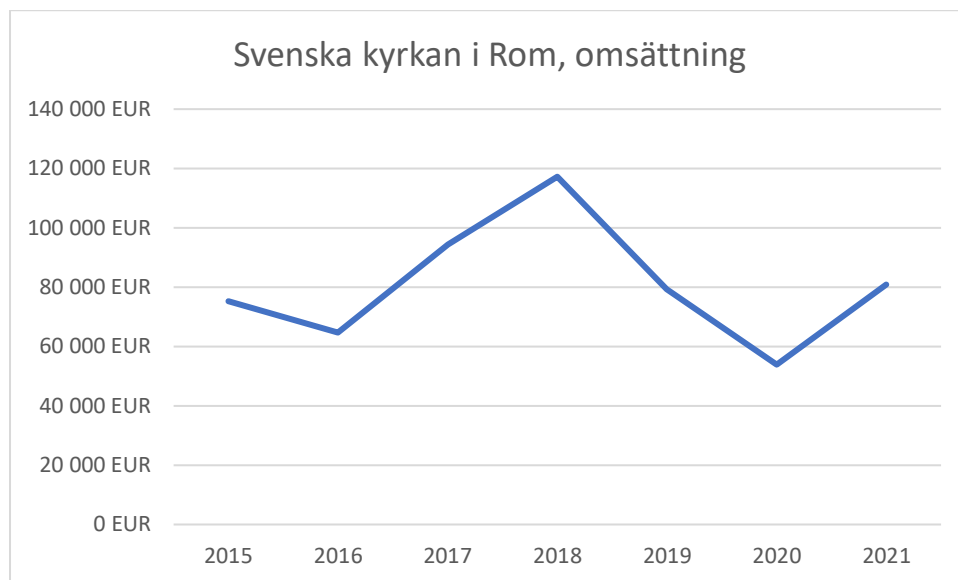

Diagram 1

kan noteras att toppnivån 2018 berodde på en ändamålsbestämd donation det året på 30 000 EUR och lägstanivån 2020 förklaras av nedstängningen på grund av pandemin. Slutsatsen blir att omsättningen normalt dessa år pendlar kring 80 000 +/- 15 000 EUR.

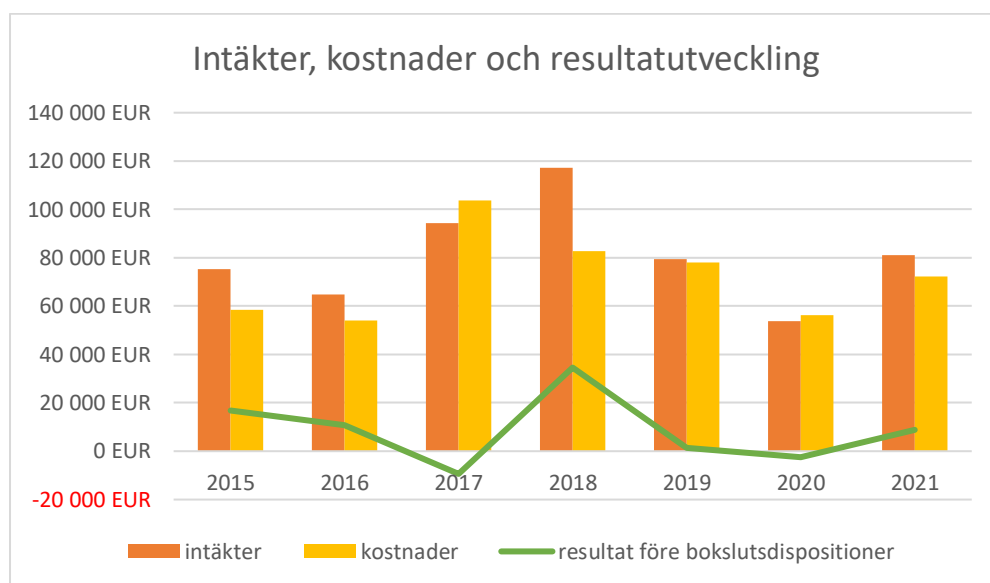

Diagram 2

Ett faktum när man betraktar en ekonomi med så pass liten volym är att även mindre donationer/anslag eller extra kostnader förorsakar relativt sett stora effekter på helheten. Diagram 2 visar detta i det tvärsnittet mellan 2017 med underskott i resultatet och 2018 med ett jämförelsevis stort överskott. 2017 rörde det sig främst om ca 25 000 EUR som kostnadsfördes det året och avsåg renovering av insektsskador på orgeln i S:ta Katarina kapell. 2018 fick församlingen en privat donation på 30 000 EUR som bokfördes som gåva. Donationen skulle täcka orgelreparationen mm.

Förmågan att kunna hantera tillfälliga negativa slag i resultatet är kopplad till vad församlingen har samlat i sina lador, dvs församlingens tillgångar. Församlingen i Rom äger inga fastigheter eller andra fasta anläggningstillgångar. Däremot har man finansiella anläggningstillgångar (värdepapper) och omsättningstillgångar som tillsammans i senaste bokslutet värderades till cirka 185 000 EUR. Det är en försiktig värdering där värdepapperstillgången är upptagen till anskaffningsvärdet 47 165 EUR. Marknadsvärdet på dessa värdepapper uppgick 2021 till drygt 124 000 EUR. Om man tar hänsyn till marknadsvärdet hamnade församlingens samlade tillgångar den 31 december 2021 på 262 502 EUR, alltså drygt 77 000 EUR högre än värderingen i bokslutet.

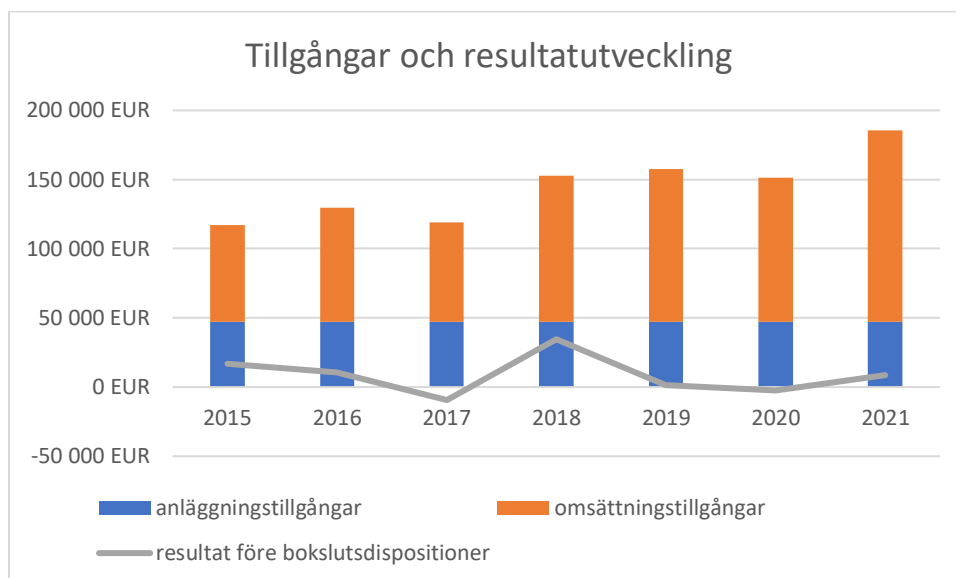

Diagram 3

Diagram 3 visar relationen mellan församlingens tillgångar enligt den försiktiga värderingen (som kan vara klok) och resultatutfallet mellan 2015 – 2021. Tillgångssidan är ganska blygsam. Å ena sidan kan man tycka att den är acceptabel med hänsyn till att den

teoretiskt räcker för att täcka omkring två år av församlingens normala kostnader i 2021 års nivå. Mot det kan sägas att församlingen har åtaganden som bland annat gäller drift och underhåll av fastigheten där oförutsedda händelser snabbt skulle börja urholka de tillgångar man har. Den ekonomiska turbulens vi just nu befinner oss i kan ju exempelvis innebära att församlingen redan under 2022 får väsentligt ökade kostnader för uppvärmning. Det är därför inte fel om församlingen sätter upp en målsättning att kunna ligga på en något högre tillgångsnivå för att kunna leva med bättre ekonomiska marginaler. Detta blir än mer relevant efter en flyttning av församlingslokalerna med en kanske ökad aktivitet i verksamheten.

Diagram 4

Jag går vidare och tittar närmare på församlingens intäkter som illustreras i diagram 4. Under denna period ligger medlemsavgifterna och nettointäkten från basaren ganska stabilt. Båda visar en svag pandemieffekt 2020 och för medlemsavgifterna även 2021, men det är inga dramatiska förändringar. Anslaget från SKUT ökade kraftigt 2017. Från maxbeloppet 2017 har detta anslag sedan minskat successivt fram till 2020. 2021 fick församlingen förutom ett bidrag till kapellhyran också ett "pandemibidrag" på 22 253 EUR, varför det sammanlagda bidraget från SKUT steg kraftigt detta år. Utan pandemibidraget hade församlingen fått redovisa ett underskott för 2021. I år, 2022, har församlingen fått ett bidrag som tidigare till kapellhyran samtidigt som SKUT beslutat att dessutom betala ut en klumpsumma på 20 000

EUR. Summan motsvarar tio års kapellhyra och avsikten är att församlingen ska bereda sig på att själva finansiera kapellhyran från 2023.

Kollekter och gåvor hade en höjdpunkt 2018 på grund av den privata donation på 30 000 EUR som redan kommenterats. Efter bottenläget för gåvor under 2020, som rimligen kan tillskrivas pandemin, steg gåvointäkten 2021 till i närheten av den nivå som rådde fram till 2017. Intäkterna knutna till kyrkliga handlingar ökar kontinuerligt ända fram till knappt 10 000 EUR år 2019 för att sedan drabbas av pandemins nedstängningar 2020 då summan landade på strax över 900 EUR. Under 2021 märks en återhämtning och intäkten det året slutade på knappt 2 000 EUR.

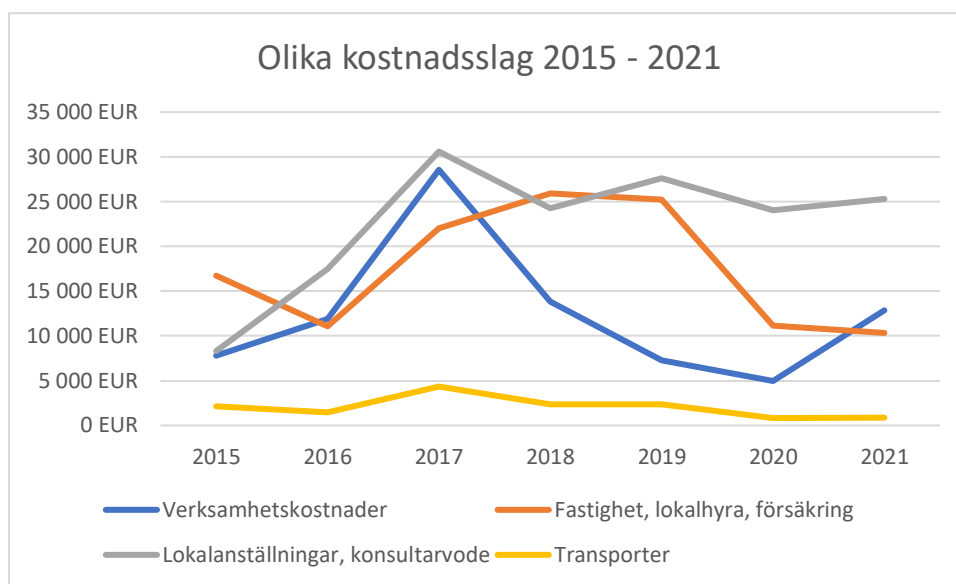

Diagram 5

Om man ser på församlingens kostnader ligger posten personalkostnader från 2017 stabilt och, vad jag kan bedöma, inte förvånansvärt högt. Transportkostnader avser framför allt kyrkoherdens resor inom Italien och ligger ganska stabilt och också helt logiskt väldigt lågt under pandemiperioden. Verksamhetskostnaderna gick också ner under pandemin men verkar annars ligga i spannet 8 000 – 14 000 EUR. Avvikelsen för denna post år 2017 beror på den tidigare nämnda orgelreparationen som bokfördes som verksamhetskostnad.

När det gäller fastighetsanknutna kostnader ligger åren 2017 – 2019 på en mycket högre nivå än annars. Det är egentligen missvisande vad gäller församlingens ekonomi. Stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet äger ju S:t Lukasgården och betalar en fastighetsskatt för denna i Italien. Under åren 2017-2019 betalade församlingen in denna skatt för SKUTs räkning och

detta bokfördes då som en fastighetskostnad för församlingen. Samtidigt erhöll församlingen ett motsvarande anslag från SKUT, vilket då bokfördes som en intäkt. Från 2020 betalas denna skatt av SKUT utan att gå genom församlingens bokföring. Församlingens verkliga kostnader för drift och underhåll samt försäkringar ser därför ut att normalt ligga på något drygt 10 000 EUR årligen.

4.10 Synpunkter från ambassaden

När Svenska församlingen i Rom bildades skedde det i samspel med ambassaden. Under det första skedet var några av ambassadörerna också ordförande i församlingsstyrelsen/kyrkorådet. Ambassaden är fortfarande representerad i kyrkorådet genom att en ledamot nomineras av ambassaden. Vid mitt besök stod den platsen för tillfället vakant på grund av avflyttning och en ny nominering skulle ske av en tjänsteman från ambassadens konsulära avdelning.

Vid mitt samtal med ambassadör Jan Björklund uttryckte han sig mycket positivt om Svenska församlingen som en viktig mötesplats för svenskar i Rom. Han uppskattar det positiva samarbetsklimatet mellan ambassaden, Svenska kyrkan, SWEA, Svenska skolan m fl. Han kommenterade också församlingens och S:ta Katarinakapellets femtioårsjubileum och betydelsen som det svenska ursprunget har för birgittinersystrarna.

Ambassaden har en krisplan där Svenska kyrkan ingår. Vid kris/katastrof ingår kyrkoherden i ambassadens krisgrupp som är placerad på ambassaden eller vid en eventuell katastrofplats. En fullskalig krisövning genomfördes 2021 och senare har även larmprov skett.

5. Överväganden

5.1 Överväganden organisation och församlingsliv

Organisation

Som jag har kunnat iaktta genom dokument och vid mitt besök har Svenska kyrkan i Rom en för sitt format tydlig och väl fungerande organisation. Medlemsregistrering, kyrkostämma och kyrkoråd finns på plats. Antalet medlemmar var vid månadsskiftet september/oktober 2022 ett trettiotal färre än senaste normalåret 2019, 190 respektive 222 medlemmar, men väntades öka något under slutet av hösten. Kyrkorådet och dess ordförande inger förtroende och har en viktig roll inte minst i samband med det förestående skiftet på kyrkoherdetjänsten.

Som en förhållandevis liten församling har man inte heller någon stor skara avlönade medarbetare. Vid sidan om de utsända medarbetarna är det bara administratören Maria Patrizi som har en något större omfattning på sin arbetsinsats. Avgörande för att verksamheten fungerar på den nuvarande nivån torde vara de två utsända medarbetarna. När det gäller assistenttjänsten har den liksom kyrkoherdetjänsten under pandemiperioden påverkats mycket av de extra ordinära förhållandena. Marie Olsson har kunnat skaffa sig en kompetens för att tekniskt kunna hantera inspelning och redigering av gudstjänster och andra evenemang samt i övrigt arbeta med församlingens närvaro på sociala medier. Detta till trots bedömer hon att församlingens behov i första hand handlar om en husmorstjänst snarare än en assistenttjänst. Hon menar att detta är uppgifter som det är svårt att hantera med volontära insatser.

Församlingsliv

Min bild av församlingslivet är mycket positiv. Trots att Svenska kyrkan i Rom numerärt sett är en ganska liten församling och att man fortfarande befinner sig i skuggan av pandemin uppfattar jag att där ryms ett fullödigt församlingsliv. Gudstjänsterna på söndagarna och under veckan intar en central plats i ett sammanhang där övriga dimensioner av den grundläggande uppgiften på ett naturligt sätt finns med. Jag uppfattar att jag möter en medvetenhet och ett ansvarstagande i församlingen som måste ses som en grundläggande

tillgång. I detta finns också en vilja att bygga vidare för framtiden. Barnarbetet och kontaktytan mot familjerna har fram till nu betytt mycket för församlingen och har en stor potential inför framtiden. Församlingen har femtio års historia och det är naturligt att man nu allt tydligare upplever ett generationsskifte. Medvetenheten om detta och kyrkorådets ambition att "bygga församling underifrån" inger tillförsikt.

Milano, Turin och Florens

Som ett resultat av de kluster av svenska medborgare som har funnits och finns i större städer i norra Italien har kyrkoherden i Rom från början också haft ett ansvar för dessa. Äldst som etablering var den tidigare sjömanskyrkan i Genua, och dit åkte med viss regelbundenhet kyrkoherden i Rom fram till 2019. Sedan underlaget sviktat och gensvaret från den svenska gruppen uteblivit har den verksamheten upphört. I Turin och Milano finns däremot underlag för regelbundna besök av kyrkoherden. I Florens har nya initiativ tagits av en växande grupp och numera reser kyrkoherden även dit. Organisatoriskt har en person från Florens blivit ledamot i kyrkorådet i Rom, medan Milano och Turin med det större avståndet till Rom organisatoriskt får stå på egna ben.

5.2 Överväganden ekonomi

Församlingen har en begränsad men välskött ekonomi. Under de år som ligger till grund för bedömningen, 2015 – 2021, har kraftiga störningar i verksamheten fått ekonomiska effekter. Från 2016 har det rört sig om konsekvenser av den hastiga nedstängningen av verksamheten i S:t Lukasgården och 2020 drabbades man av pandemin med effekter som helt eller delvis kvarstått till 2022. På kostnadssidan har effekterna rört sig om vissa tillkommande kostnader, på intäktssidan om vissa uteblivna intäkter men också om vissa tillfälliga bidrag / anslag. Dessa omständigheter gör att det är svårt att bedöma vilka möjligheter församlingen har att vara stabilt ekonomiskt självförsörjande under kommande år. Det planerade bytet av församlingslokaler innebär också att belastningen av kommande kostnader för drift och underhåll ännu är helt okända.

Till de positiva förutsättningarna hör att församlingen har god ordning på sin ekonomi och en ambition att så långt som möjligt vara självförsörjande. Församlingen bedömer också att man har möjlighet att öka sina intäkter om man får tillgång till bättre lokaler. Det skulle i vart fall ge möjligheter att öka basarintäkterna, men också möjliga öppningar till hyresintäkter skulle kunna ges. Dessutom ser man att mer centrala och lättillgängliga lokaler skulle få en ökad medlemstillströmning som följd.

Det jag trots allt tror man kan säga med full säkerhet är att församlingen i Rom på kort sikt inte kommer att ha möjlighet att bära kostnaderna för de två tjänster som i nuläget är utsända från SKUT. Jag bedömer alltså att SKUT behöver räkna med att finansiera en kyrkoherdetjänst och åtminstone de närmaste åren också en tjänst som assistent. Jag tror också att det är realistiskt att räkna med att församlingen temporärt behöver visst ekonomiskt stöd i samband med omflyttningen till nya lokaler och tills verksamheten hinner stabilisera sig. Därefter bör målsättningen kunna vara att församlingen blir i princip självförsörjande förutom när det gäller kyrkoherdetjänsten. Kostnadsbilden för underhåll och drift av de nya lokalerna är dock en tills vidare okänd faktor.

5.3 Överväganden ekumenik

I en utredning om kriterier för Svenska kyrkans utlandsförsamlingar tar professor em. Sven-Erik Brodd upp utlandsförsamlingars ekumeniska roll. För att klargöra denna definierar han tre begrepp nämligen ekumenisk dialog, ekumenisk representation och ekumenisk närvaro. *Ekumenisk dialog* är en fackmässig term som betecknar det teologiska samtalet mellan företrädare för olika kristna traditioner och med visionen att steg för steg nå fram till en större samstämmighet av den givna gudomliga uppenbarelsen. Brodd sammanfattar att detta rimligtvis inte kan vara en utlandsförsamlings uppgift. Däremot menar han att "Svenska kyrkans diplomati" med *representation* på en plats kan vara aktuellt i utlandskyrkans sammanhang. Ett sådant uppdrag, menar Brodd, bör primärt knytas till en präst i utlandsförsamlingen och inte till församlingen som sådan. Prästen / kyrkoherden kan ha ett mandat att representera Svenska kyrkan i förhållande till en annan kyrkoledning vilket kan innefatta även uppdrag att förhandla om lösningar av gemensamma problem. Slutligen tar Brodd upp ett tredje begrepp, Svenska kyrkans *närvaro* på en plats utomlands i form av en församling, dvs. "lokalekumenik". En församlings lokalekumenik utomlands bör inte principiellt skilja sig mot en församlings lokalekumenik på hemmaplan i Sverige.¹⁵

Brodds klargörande att ekumenisk dialog inte är en uppgift som relaterar till utlandsförsamlingarnas uppdrag motiverar att frågan inte vidare behandlas i denna utredning. Ekumenisk representation och ekumenisk närvaro kan däremot relatera direkt till en utlandsförsamling. Av dessa förutsätter ekumenisk representation dessutom ett tydligt mandat till en person med ett sådant direkt ansvarsförhållande till Svenska kyrkan som en utsänd kyrkoherde har, anställd av trossamfundet och ställd under biskop och domkapitel.

Med utgångspunkt från Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös samverkan, som antogs av Kyrkostyrelsen i december 2020, gjorde enhetschef Peter Lindvall en föredragning för SKUT-rådet i februari 2021.¹⁶ Där lyftes bland annat fram två funktioner,

¹⁵ Brodd, Kriterier för Svenska kyrkans utlandsförsamlingar – några ecklesiologiska perspektiv, utredning för SKUT avlämnad 2022-05-16, s 75 ff. Se också Eckerdal, Erik, Rom och den svenska församlingen, i *Jubileumsboken 2022*, s 146 ff.

¹⁶ Rådet för Svenska kyrkan i utlandet 2021-02-02 § 5/2021.

lärande och företräderskap. När det gäller funktionen lärande anknyter det till Brodds kategori ekumenisk närvaro och drar konsekvensen att utlandsförsamlingarna befinner sig i ett lokalt ekumeniskt och interreligiöst sammanhang och skaffar sig unika erfarenheter som behöver komma hela Svenska kyrkan till godo. Funktionen företräderskap behöver ha sin bas och utgångspunkt i en utlandsförsamlings ekumeniska närvaro på platsen.

I direktiven för denna utredning finns önskemålet uttryckt att utlandsförsamlingen i Rom skall få ett tydligare uppdrag som företrädare för Svenska kyrkan. Som framgår av den bakgrund jag tecknat ovan (avsnitt 4.7) har en sådan tanke funnits redan tidigt. Nu uttrycks ett behov av att förnya ett sådant ekumeniskt företräderskap och ge det tydligare konturer. Därvid behöver *motiven* bakom ett företräderskap för Svenska kyrkan lyftas fram, *form och innehåll* i ett sådant företräderskap konkretiseras och *konsekvenserna* belysas. Utredningen vill i några punkter belysa detta.

Motiv för ett ekumeniskt företräderskap för utlandsförsamlingen i Rom

- a. Rom har en central roll i kyrkans sammanhang som en av de äldsta församlingarna redan under nytestamentlig tid och med anknytning både till apostlarna Petrus och Paulus samt idag centrum för den romersk-katolska kyrkan.
- b. Som en förutsättning för att kunna förverkliga ett ekumeniskt företräderskap i Rom behöver Svenska kyrkan enligt det ovan redovisade resonemanget också fortsättningsvis ha en ekumenisk lokal närvaro i Rom genom den svenska utlandsförsamlingen.
- c. Församlingens knytning till Birgittinerordens moderhus i Rom genom S:ta Katarinas kapell i Birgittakyrkans krypta innebär en speciell koppling mellan Svenska kyrkan och den romersk katolska. Den heliga Birgitta och helgonförklaringen av Elisabeth Hesselblad 2016 understryker Birgittinernas nära relation till Sverige och Svenska kyrkan, se 4.7. Den svenska församlingens gudstjänstrum i Birgittinerklostret vid Piazza Farnese innebär mot denna bakgrund alltifrån sin invigning 1972, med stöd av dåvarande påven Paulus VI, en konkret anknytning mellan Svenska kyrkan och den romersk-katolska kyrkan.
- d. Andra kyrkors / kyrkofamiljers nivå på närvaro i Rom påverkar också vilken ekumenisk roll Svenska kyrkan av omgivningen förväntas inta i Rom.

Ekumenikforskaren, biskop electus Erik Eckerdal pekar på att det för närvarande finns en "assymetri" mellan Svenska kyrkans förståelse av sin utlandsförsamlings roll i Rom och hur Vatikanen och andra kyrkor/kyrkofamiljer i Rom ser på församlingens närvaro och kyrkoherdens roll.¹⁷ Som nämnts ovan (4.7) finns det exempel i Rom både på ekumeniskt företräderskap för kyrkofamiljer som "The Anglican Center" och "The Methodist Ecumenical Office Rome" och på ekumeniskt företräderskap bland enskilda kyrkor, exempelvis den tyska evangelisk-lutherska församlingen i Rom. I vårt fall kan det ju enbart röra sig om ett ekumeniskt företräderskap för Svenska kyrkan.

- e. Som en av de största medlemskyrkorna i Lutherska världsförbundet, med den roll Svenska kyrkan historiskt intagit i den ekumeniska rörelsen och som värdkyrka för mötet mellan LWF och påven Franciskus 2017 har Svenska kyrkan som enskild kyrka särskild anledning att ha en tydlig närvaro och ett företräderskap i Rom som underlättar de fortsatta ekumeniska kontakterna.

Form och innehåll i ett ekumeniskt företräderskap i Rom

Mot bakgrund av Sven-Erik Brodds utredning har jag ovan gjort tolkningen att en ekumenisk representation förutsätter ett tydligt mandat till en person med ett sådant ansvarsförhållande till Svenska kyrkan som en utsänd kyrkoherde har, anställd av trossamfundet och ställd under biskop och domkapitel. När det gäller Rom skulle detta alltså behöva appliceras på kyrkoherdetjänsten och uppdraget som kyrkoherde i Svenska församlingen i Rom. Att ett sådant mandat blir tydligt och formaliserat på lämpligt sätt bedömer jag är viktigt för trovärdigheten i uppdraget, både gentemot olika instanser i Svenska kyrkan och gentemot Vatikanen, katolska stiftet i Rom och andra kyrkors respektive kyrkofamiljers representation i Rom. Till tydligheten bör i detta sammanhang höra att det blir klart vad som ligger i det ekumeniska företräderskapet men också ramar och begränsningar. Dit hör bland annat att uppdraget är att enbart företräda Svenska kyrkan bland övriga medlemskyrkor i LWF. Det innebär att Svenska kyrkan behöver arbeta fram uppdraget i samspel med LWF och i synnerhet med de övriga nordiska lutherska kyrkorna.

¹⁷ Erik Eckerdal, Rom och den svenska församlingen, i *Jubileumsboken 2022*, Rom 2022, s 146.

Ett ekumeniskt företräderskap hos kyrkoherden i Rom för Svenska kyrkans räkning torde behöva sin yttersta förankring hos ärkebiskopen och ärkebiskopsämbetet. Givet den komplicerade organisationsstruktur som utlandskyrkan har med två berörda biskopar (biskopen i Visby och ärkebiskopen) är det viktigt att finna pragmatiska och uttalade lösningar för att möta detta behov av ekumenisk förankring som inte gör en redan krånglig struktur än mer invecklad. Det är också väsentligt att dessa kontaktvägar på hemmaplan för kyrkoherden när det gäller det ekumeniska företräderskapet är tydliggjorda och transparenta för alla berörda på nationell nivå i Svenska kyrkan.

Konsekvenser av ett ekumeniskt företräderskap i Rom

Som konsekvens av ett ekumeniskt företräderskap behöver Svenska kyrkan i Rom vissa resurser och viss kompetens som inte självklart motiveras av församlingen och församlinglivet i sig. När det gäller församlingslokaler så finns det från församlingens sida ett behov av en lokalisering som möjliggör en mer publikt öppen verksamhet. Från ekumeniskt perspektiv behöver lokalen dessutom vara lokaliserad mer centralt tillgängligt och dessutom i rimlig närhet till S:ta Katarinas kapell. Tillkomsten av S:ta Katarinas kapell med den ekumeniska öppenheten från Birgittinerna och med välsignelse från påven gör möjligheten att använda kapellet för församlingens gudstjänstliv till en ekumenisk förpliktelse i sig, inte enbart för församlingen utan för Svenska kyrkan. I sökprofilen efter ny fastighet har man av dessa anledningar primärt inriktat sig på stadsdelen Prati.

Ett uppdrag för kyrkoherden i Rom att företräda Svenska kyrkan gör det också rimligt att man har särskilda kompetenskrav vid rekrytering till tjänsten. Det kan gälla erfarenheter och kunskaper av relevans i ett ekumeniskt sammanhang, internationell erfarenhet, högre utbildning samt språkkunskaper. Sådana särskilda kompetenskrav innebär att det är rimligt med en högre lönenivå.

Konsekvensen av ett uppdrag att ekumeniskt företräda Svenska kyrkan samt behovet av speciell kompetens för kyrkoherdetjänsten är att man behöver räkna med att den svenska utlandsförsamlingen i Rom behöver tillföras extra finansiering från kyrkostyrelsen.

5.4 Överväganden lokaler

Per Edler var kyrkoherde i Rom 2014 – 2019. Han skriver i jubileumsboken:

Något av en vattendelare för församlingen blev tiden för den kyrkoherdekonferens som SKUT förlade till Rom i mars 2016. Då började ett medialt drev som ledde såväl till förlorat förtroendekapital som snabba och inte alltid välgrundade beslut som även kom att drabba församlingen i Rom. Såväl lokaler som personal begränsades bokstavligen över en natt och hade det inte varit för stora frivilliga insatser så hade det aldrig varit möjligt att fortsätta bedriva verksamheten under de då gällande förutsättningarna.¹⁸

Av den dokumentation som ställts till mitt förfogande kan jag konstatera att direktiv utfärdades från Kyrkokansliet i Uppsala den 8 juni 2016 som med omedelbar verkan kraftigt begränsade församlingens möjligheter att använda S:t Lukasgården. Senare samma månad fattades ett beslut inom Kyrkokansliet att man skulle anskaffa en tillfällig verksamhetslokal och att man under hösten 2016 skulle inleda en utredning av ny permanent lokalisering i Rom.

Konsultbolaget NIRAS har senare i *Behovsutredning för lokalprojekt – utlandskyrkan i Rom*, avlämnad 2021-12-30, beskrivit bakgrunden till dagens läge. De sammanfattar: "Sökandet efter ett nytt församlingshem i Rom startade redan 2016 och processen har sedan dess varit både aktiv och inaktiv. Den utdragna processen har bland annat medfört konsekvenser för församlingen då man inte har kunnat bedriva önskad verksamhet. Församlingens lokala närvaro och grunduppdrag drabbas av de begränsningar som idag föreligger i S:t Lukasgården. Den långa processen har även medfört onödiga kostnader."

Ett intryck jag som utredare får när jag går igenom vad som stått mig till buds är att uppgiften att finna en bra och rätt belägen fastighet i Rom har försvårats genom bristande kontinuitet och av hackig intern kommunikation inom kyrkokansliet och mellan kyrkokansliet och församlingen på plats i Rom. Till slut avstannade projektet helt. Ledningen för SKUT beslutade hösten 2021 att arbetet med att finna ersättningslokal för S:t Lukasgården skulle

¹⁸ Per Edler i *Jubileumsboken 2022*, s 12.

återstartas. Det förefaller klokt att starta metodiskt från början, att samla och tillgodogöra sig de olika resurser som finns i Uppsala och i Rom, att klargöra en tydlig processledning, att säkerställa en budget och erforderliga delegationer och att försöka hålla ett tempo som gör att processen får ett momentum som kan ha stor betydelse för att kunna nå önskat resultat. Till de resurser som står till buds räknar jag även de nätverk som Svenska församlingen i Rom har på plats.

Förutom den behovsutredning jag citerat ur från NIRAS i december 2021 har jag också fått tillgång till ett förfrågningsunderlag från våren 2022 med en kravspecifikation på lokalytor. Av underlaget framgår att man söker församlingslokaler i stadsdelen Prati, som gränsar till Vatikanstaten, och en bostad i Prati eller angränsande delar av Rom.

S:t Lukasgården representerar trots visst eftersatt underhåll ett stort värde. Trots det verkar det realistiskt att såsom skedde 2017 under den tidigare processen konstatera att försäljningsintäkten av villan i Parioli knappast kan täcka kostnaden för en fastighet i Prati. I rapporten från NIRAS redogör man för att "generalsekreteraren [2017] konstaterar ... att närvaron i Rom är viktigt och att kostnaden för en ny lokal inte ska begränsas till intäkten från försäljning av S:t Lukasgården."¹⁹ I kravspecifikationen som utformats 2022 utgår man från att församlingslokalerna ska ägas medan man däremot håller öppet för att prästbostaden kan ägas eller hyras. Min randanmärkning till detta är en tveksamhet om det är så klokt ekonomiskt att binda upp en hyreskostnad i stället för att investera ett befintligt kapital. Kravspecifikationen bifogas som bilaga till denna utredning.

En reflektion när det gäller lokalbehovet är att det finns skäl att tro att ett par rum för boende skulle vara positivt om möjlighet ges. Per Edler gjorde under sin tid i Rom erfarenheten att det var lätt att få svenska volontära insatser av kontorier m fl för 2-3 månader i taget om församlingen kunde erbjuda boende. Vidare är Rom en utbildningsort av dignitet. Enligt uppgift finns omkring 15 påvliga universitet av olika slag i Rom med ett mycket stort antal studerande, också från Sverige och Skandinavien. Erik Eckerdal har pekat på möjligheten att hyra ut rum till universitetsstuderande som för en begränsad period

¹⁹ NIRAS Behovsutredning för lokalprojekt – utlandskyrkan i Rom, 2021-12-30, s 3.

vistas i Rom. Förutom en hyresintäkt kunde det också bidra till att bredda kontaktytorna för församlingen.²⁰

Jag har fått tillgång till en preliminär värdering av den nuvarande fastigheten i Rom daterad 2020-09-24.²¹ Den pekar på ett flertal positiva faktorer för fastigheten men samtidigt på att man riktar sig till ett smalt marknadssegment ("very specific market oriented towards luxury residence") samt att fastighetens nuvarande standard inte ligger i nivå med potentiella köparens krav. Den preliminära värderingen hösten 2020 var 1 730 000 EUR. Sedan den värderingen gjordes har både en pandemi härjat och ett krigsutbrott skett, varför siffrorna bara kan tas som en form av fingervisning. När det gäller prisnivån i stadsdelen Prati av den typ av fastighet eller lokal som kan vara intressant för församlingen har som en generell uppskattning nämnts intervallet 2,5 – 3,5 miljoner EUR. Även dessa siffror måste tas med stor försiktighet men antyder ändå att Svenska kyrkan behöver vara beredd att skjuta till en substantiell kapitalinsats vid ett nyförvärv utöver det en försäljning av den nuvarande S:t Lukasgården skulle tillföra. Å andra sidan skulle en fastighet eller lokal i centrala Rom knappast vara en dålig kapitalplacering för Svenska kyrkan.

Vid en bedömning av kompletterande kapitalinsats vid köp av ersättningsfastighet tillkommer också kostnader för eventuell ombyggnad och renovering.

²⁰ Erik Eckerdal, Rom och den svenska församlingen, i *Jubileumsboken 2022*, s 144 f

²¹ Draft report utställd av CBRE Milano 2020-09-24.

6. Utredningens slutsatser.

Enligt direktiven ska utredningen undersöka hållbarheten på kort och längre sikt för Svenska församlingen i Rom. I förutsättningarna för direktiven finns att den fastighet som församlingen disponerar och som ägs av Stiftelsen Svenska kyrkan i utlandet ska säljas och nya lokaler anskaffas. Slutligen ingår i direktiven att Svenska kyrkan på ett tydligare sätt önskar ett ekumeniskt företräderskap i Rom.

Utredningens slutsats är att detta är en välfungerande utlandsförsamling i det mindre formatet. Den har ett engagerat kyrkoråd och bra ledning, anställda och volontära medarbetare i ett medvetet församlingsbyggande. Intrycket är att det råder ordning och reda i församlingens administration och att man med ganska små resurser uträttar ett imponerande arbete.

Som jag påtalat ovan beträffande församlingens ekonomi, 5.2, har man inte sedan 2016 haft någon normal situation när det gäller de ekonomiska förutsättningarna. Enligt min mening ger därför de senaste åren inte någon säker grund för att uttala sig om församlingens framtida möjlighet att klara sin finansiering. Det finns å andra sidan inga skäl att betvivla församlingens egen bedömning att man skulle kunna hamna i en väsentligt bättre ekonomisk situation om en omlokalisering sker av församlingslokalerna till ett mer publikt åtkomligt läge. Som det för närvarande ser ut har man en driftsekonomi utan några egentliga marginaler där man inte klarar sig fullt ut utan externt stöd. Jag ser inga förutsättningar för att församlingen i närtid själv skulle kunna finansiera kyrkoherde och assistent. Däremot behöver man dessa tjänster, i synnerhet om man ska ta ett större ekumeniskt ansvar.

Det som skiljer Svenska kyrkan i Rom från andra svenska utlandsförsamlingar är platsens ekumeniskt strategiska läge. Den i direktiven uttalade ambitionen att markera ett ekumeniskt företräderskap ger själva existensen av församlingen i Rom en betydelse inte bara lokalt utan också för Svenska kyrkan. I det ekumeniska sammanhanget utgör den välfungerande svenska församlingen redan idag en utmärkt *ekumenisk närvaro* i Rom. Denna betydelsebärande närvaro förstärks kraftfullt av det nära samarbetet med birgittinerkonventet på Piazza Farnese med S:ta Katarinas kapell som församlingens

kyrkolokal. Den ekumeniska betydelsen av att Svenska kyrkan i Rom firar sin mässa i kryptan i Birgittahuset går knappast att överskatta. Församlingen och dess kyrkoherde har också en självklar plats i det lokala ekumeniska samarbetet i Rom (se 4.7).

En mycket viktig åtgärd både för att ge församlingen i Rom möjligheter att utveckla sitt församlingsarbete med barn, unga och äldre och bli lättare att nå är att snarast möjligt enligt tidigare beslut anskaffa nya församlingslokaler. Förutom att det på flera sätt skulle öppna nya möjligheter för församlingens utveckling skulle det också innebära en än tydligare markering av församlingens ekumeniska närvaro i staden. För närvarande (hösten 2022) finns ett stort utbud av lokaler på marknaden och priserna har sjunkit. Ett köpläge nu kan mycket väl se helt annorlunda ut om ett år. Optimalt om det är möjligt vore att förvärva nya lokaler nu och att avvakta till ett bättre säljläge för att lägga ut villan i Parioli till försäljning. I övrigt hänvisar jag här till mina överväganden ovan (5.4). Oavsett de närmare detaljerna i denna önskvärda och sedan sex år tillbaka beslutade omlokalisering kommer ett betydande kapitaltillskott att krävas. Ett direktägende av fastighet i centrala Rom är dock knappast någon dålig allokering av kapital för Svenska kyrkan.

Med den svenska församlingen i Rom som ett synligt och märkbart tecken för *ekumenisk närvaro* kan det möjligt för Svenska kyrkan att också ta nästa steg och tydliggöra ett *ekumeniskt företräderskap* i Rom. För utredningens resonemang kring motiv, form och innehåll samt konsekvenser av ett sådant ekumeniskt företräderskap hänvisar jag till utredningens överväganden ovan (5.3).

Det utredningen har lyft fram kan avslutande sammanfattas i några punkter:

- Svenska kyrkan i Rom är en väl fungerande och väl skött församling och därigenom väl ägnad att som församling utgöra Svenska kyrkans ekumeniska närvaro i Rom.
- Som få andra utlandsförsamlingar har Svenska kyrkan i Rom en manifest markering av gemensamma rötter med romersk katolska kyrkan genom S:ta Katarinas kapell.
- De nuvarande lokalerna i S:t Lukaskgården hindrar församlingen att utvecklas till sin fulla potential. Det är ytterst angeläget både för församlingens möjlighet att utvecklas och för församlingens ekumeniska roll att nya lokaler, rätt utformade och rätt belägna, snarast anskaffas.

- Med utgångspunkt från församlingslivet i svenska församlingen kan ett ekumeniskt företräderskap som ett uppdrag för kyrkoherden i Rom gestaltas. Ett sådant uppdrag är ett viktigt skäl till att kyrkoherdetjänsten måste vara utsänd med den tydliga anknytningen till Svenska kyrkan som det innebär.
- För att ett meningsfullt ekumeniskt företräderskap ska utformas behöver ett formaliserat mandat dokumenteras och särskilda rekryteringskriterier för kyrkoherdetjänsten fastställas.
- Under förutsättning att nya lämpligare lokaler anskaffas bedömer utredningen att det finns realistiska förutsättningar för församlingen att på ett par års sikt själva kunna finansiera sin löpande ekonomi. Däremot bör kyrkoherdetjänsten av ovan nämnda skäl vara utsänd och en assistenttjänst eller motsvarande kommer förmodligen att behöva finansieras ytterligare ett antal år från Svenska kyrkan i utlandet.

Nästa sida: Bilaga, Sökprofil för församlingslokaler i Rom, 2022

Rome	Comment	Area	Quantity	Personnel load (temporary)	Priority (1-3, 1 highest priority)
Location (area in Rome)	Prati				1
Activity granted by the municipality and the condominium:	Mandatory				
Price:					
Adress:					
Buy or rent:	Buy (with CoS as buyer)				
Total area:					
From when is the property available:					
Floor no:	Ground floor, 1st floor				2
Accessibility, from street and interior:					1
Entrance for disabled:	Necessary				
Elevator:	Mandatory if not situated on the ground floor				1
HVAC:	Capacity?				
No. of people allowed:	Fire safety rules etc.				
Emergency exits:	Mandatory				
Fire alarm:	Existing?				
Sign on facade:	Possibility				
Congregation					
Office	Min. of 2 deskspaces	>15 m ²	1	2 (3)	1
Meetingroom (multifuntion, library etc.)	Sound insulataion class	>16 m ²	1	4 (6)	1
Representive area (multifunction, library etc)		60 - 80 m ²	1	40 (60)	1
Kitchen		25 - 35 m ²	1	2 (4)	1
Toilette (disabled)		5 m ²	1	-	1
Toilette		2 m ²	2	-	1
Storage		10 - 30 m ²	1	-	2
Laundry	Flexible solution can be regarded	10 - 20 m ²	1	-	2
Shower		6 m ²	1	-	2
Terrace		40-80 m ²	1	-	2
Garden				-	3
Living accomodation					
Apartment for the vicar and family	minimum 2 bed rooms	80-100 m ²			
Location (area in Rome)	Prati or in the vicinity				
Price:					
Adress:					
Buy or rent:	Buy or rent				